

Motion till riksdagen

1989/90:U655

av Lars Werner m.fl. (vpk)

Kurderna

”Dem ingen talar om” är ett uttryck som träffande beskriver vår civiliserade världs engagemang för minst 25 miljoner kurders öde. Kurderna är världens största folkgrupp utan egen stat, utan självbestämmande och utan grundläggande mänskliga rättigheter. Kurderna slåss för sina liv i Irak, Iran och Turkiet.

På 230 000 kvadratkilometer turkisk mark lever 12,3 miljoner kurder – 24 procent av totalbefolkningen – under allt större förtryck. Diskriminerade som ”bergsturkar” lever de i sämsta tänkbara ekonomiska och sociala förhållanden. Den turkiska regeringen försöker ”avnationalisera” dem. Som vi fick erfa februari 1989 under en resa i turkiska Kurdistan kan de till och med dömas till fem års fängelse för att ha en bok på kurdiska i sin ägo.

Den exploatering av Kurdistans naturtillgångar som inletts, har hittills inneburit tvångsflyttningar och ökat förtryck för kurderna i området. Striderna mellan den av regeringen tillsatta regionguvernörens specialstyrka på ca 70 000 man och den kurdiska organisationen PKK är intensivare än någonsin. Undantagslagar råder i området och den förföljelse, mord och terror som sker under regionguvernörens styre kan rubriceras som statsterrorism.

Det kurdiska området i Iran, 170 000 kvadratkilometer, är ockuperat av 250 000 av regimens revolutionsgardister. Tusentals av de revolterande kurderna har sett sig tvingade att fly till Iraks och Turkiets gränsområden, många lever i ingenmansland.

De iranska ockupanterna drar sig inte för att ge de kurdiska barnen leksaker med sprängdeg i. De skjutna kurdiska partisanernas huvuden spetsas på medeltidens grymma vis på träspett och bärs genom byarna andra till varnagel. Eller som skedde 1985 när man lyckats skjuta tre kurdiska ledare, man skar ut deras hjärtan som sedan sändes till Khomeinis som gåva.

Under de senaste 15 åren har det funnits förhoppningar om självbestämmande för de irakiska kurderna. De kurdiska organisationerna hade täta förhandlingar om självstyre med regimen i Bagdad. Men för landets 4,5 miljoner kurder (28 procent av totalbefolkningen) blev resultatet åter ett fiasko.

Tiotusentals kurdiska familjer deporterades till stora läger vid gränserna till Saudiarabien och Jordanien. Genom bombningar, oftast med krigsgas, biologisk och kemisk förgiftning, massavrättningar och deportationer har man nu tömt ett mer än 30 kilometer brett område mot Turkiets och delar av Irans gränser.

Den irakiske presidenten Saddam Husseins politik är att systematiskt bryta kurdernas dominans i irakiska Kurdistan, ett ca 75 000 kvadratkilometer stort område för att i stället befolka området med araber. Projektet har kunnat genomföras utan större protester från omvärlden.

Vpk anser att kurdernas mänskliga rättighetssituation i Turkiet, Iran och Irak ska bli behandlad i FN:s mänskliga rättighetskommission.

De 900 000 kurderna i Syrien har lyckligtvis inte utsatts för samma förföljelse, men deras kurdiska identitet uppmuntras inte heller.

I Sovjetunionen finns ca 350 000 kurder, flertalet bosatta i Armenien. De lever i ekonomisk och kulturell trygghet, men den senaste tidens händelser, väpnad konflikt mellan Armenien och Azerbajdzjan, innebär även för dem svårigheter.

Allt sedan första världskrigets slut 1918 och de gränsdragningar som de allierade stod för vid fredskonferensen i Lausanne 1923, har kurderna fört en kamp för sin självständighet mot regimerna i Turkiet, Iran och Irak. Det är en uppseendeväckande dålig beskrivning av orsakerna till Iraks förföljelse av kurder som utrikesutskottet gör i sitt betänkande Mänskliga rättigheter UU:5. I detta betänkande väljer man att ange orsaken till förföljelse enbart som en bestraffning till följd av kurdernas agerande under kriget med Iran.

Utskottet uttalar även förhoppningar om att man i fredsförhandlingarna mellan Iran och Irak skall ta upp kurdernas situation, detta ingår dock inte i förhandlingsuppdraget, och om utskottets förhoppningar skall kunna infrias, måste initiativ om detta tas i berörd instans i FN.

Vpk delar utskottets uttalade förhoppning och anser att en framställan skall göras om att kurdernas situation skall ingå i förhandlingsuppdraget.

Utskottet anser att det torde bli svårt att väcka en bred opinion för den kurdiska frågan i sin helhet i FN. Ingen fråga blir behandlad i FN om ingen ställer förslagen. Att enbart beskriva kurdernas situation som en MR fråga i varje land för sig anser vi inte vara tillräckligt och vi upprepar därför vårt krav om att Sverige skall verka för att den kurdiska frågan i sin helhet kommer upp till behandling i FN.

Sedan augusti 1988 befinner sig ca 35 000 irakiska kurder i tre flyktingläger i Turkiet. De flydde undan bombattacker med kemisk gas. De har varken flyktingstatus eller medborgarskap i Turkiet. De rubriceras av turkiska myndigheter som tillfälliga gäster men behandlas som krigsfångar. De utsätts ständigt för provokationer och påtryckningar för att förmås att återvända till Irak.

Enligt turkisk press har ca 40 av de ca 2 000 som återvänt till Irak redan avrättats. (Tidningen Cumhuriyet 3/10 -89.) Turkiska regeringen nekar flyktingarna rätt till flyktingstatus.

Turkiska regeringen vägrar envist all hjälp av UNHCR, ICRC eller andra biståndsorganisationer. Turkiska myndigheter stoppar hjälpsändningar till flyktingarna från organisationer och enskilda. De turkiska myndigheterna förföljer och arresterar kurder i Turkiet som visar sympati och försöker hjälpa flyktingarna i lägren. Cirka 4 000 flyktingar bor illegalt i den turkiska delen av Kurdistan.

Dessa flyktingars problem är förutom humanitära även politiska och måste därför också behandlas som en del av den kurdiska frågan i stort. Vpk

anser att Sverige måste göra ytterligare ansträngningar för att påverka Turkiet till en human behandling av dessa flyktingar.

I lägren finns hundratals handikappade och föräldralösa barn. För handikappade barn bör rehabiliteringscentra upprättas, för de föräldralösa barnen bör undersökningar göras om eventuella släktingar utanför lägren finns som kan ta hand om dessa barn. Överdödligheten bland barnen i lägren är mycket stor och ökar med den försvagning som hela tiden förvärras på grund av bristfällig mat, köld och sjukdomar. Sverige bör även kunna ta emot ett större antal av de av flyktingarna som uttalat att de vill komma hit, inom ramen för flyktingkvoten.

Om ingen förändring av situationen för de kurdiska flyktingarna i de turkiska flyktinglägren sker inom en snar framtid måste Sverige föra fram tanken om att lägren ställs under FN:s direkta kontroll.

Den största utmaningen för kurderna är världens tystnad. Kritiska röster i öst och väst engagerar sig för palestiniernas sak, för rumäniernas sak, för kambodjanernas sak. Regeringar, massmedia, internationella organisationer och enskilda världen över regerar och agerar medan det råder nästan total tystnad om det kurdiska folkets existens, kamp och lidande. Mäter man med olika mått? Och varför?

Efter folkens uppror och befrielse i östeuropas länder har den senaste tiden förts en intensiv debatt i svensk massmedia om vilka som på olika sätt stött de nu störtade regimerna i dessa stater. Debatten har handlat om vänskapsbesök, serafimerordnar och hälsningstal. Det stöd som är mest betydelsefullt för ett land, som ger de största förutsättningar för landets regim att överleva är goda handelsförbindelser. Därefter kommer enade internationella påtryckningar och fördömanden.

Vårt lands handelsförbindelser med Turkiet, Iran och Irak har inte påverkats av dessa länders brott mot mänskliga rättigheter, och handeln med länderna växer snabbt. Vpk anser att en ökad handel med dessa diktaturer hjälper regimerna att fortsätta folkförtrycket och föreslår därför att riksdagen uttalar att handeln med Turkiet, Iran och Irak bör hållas på minsta möjliga nivå.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige i FN:s kommission för mänskliga rättigheter skall verka för att kurdernas situation i Turkiet, Iran och Irak tas upp till behandling,
2. att riksdagen hos regeringen begär att Sverige skall ta initiativ till att även kurdernas situation kommer att tas upp i fredsförhandlingarna mellan Iran och Irak,
3. att riksdagen hos regeringen begär att Sverige skall verka för att frågan om kurderna som ett folk blir behandlat i FN,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att fortsatta initiativ behövs för att påverka Turkiet till en human behandling av de irakiska kurderna i flyktinglägren,
5. att riksdagen hos regeringen begär initiativ till att verka för att

rehabiliteringscentra för handikappade barn i lägren med irakiska kurder i Turkiet upprättas i eller utanför Turkiet,

Mot. 1989/90
U655

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag i enlighet med vad i motionen anförts angående föräldralösa barn i de irakiska flyktinglägren i Turkiet.

[att riksdagen hos regeringen begär att ett större antal flyktingar från lägren i Turkiet med irakiska kurder tas emot till Sverige inom flyktingkvoten.¹]

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att handeln med Iran, Irak och Turkiet bör hållas på lägsta möjliga nivå.

Stockholm den 24 januari 1990

Lars Werner (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Ylva Johansson (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

¹ 1989/90:Sf642